

עירובין סב

שמיני עצרת

משה שווערד

1. תלמוד בבלי מסכת עירובין דף כא/ב

אמר רב יהודה אמר שמואל בשעה שתיקן שלמה עירובין ונטילת ידים יצתה בת קול ואמרה בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני

2. רש"י עירובין דף כא/ב

שלמה תיקן עירובי חצירות - וגזר שלא להוציא מרשות היחיד לרשות היחיד חבירו, לעשות סייג והרחבה לאיסור תורה, שלא יבוא להתיר מרשות הרבים לרשות היחיד, והיינו דכתיב ואיזן וחקר תיקן משלים שעשה אזנים לתורה, כאזני כלי שאוחזין אותו במ:

3. רמב"ם יד החזקה הלכות עירובין פרק א

(א) חצר שיש בה שכנים הרבה כל אחד מהם בבית לעצמו דין תורה הוא שיהיו כולן מותרין לטלטל בכל החצר ומבתים לחצר ומהחצר לבתים מפני שכל החצר רשות היחיד אחת ומותר לטלטל בכולה וכן הדין במבוי שיש לו לחי או קורה שיהיו כל בני המבוי מותרים לטלטל בכולו ומחצרות למבוי וממבוי לחצרות שכל המבוי רשות היחיד הוא וכן הדין במדינה שהיא מוקפת חומה גבוהה עשרה טפחים שיש לה דלתות ונעלות בלילה שכולה רשות היחיד היא זה הוא דין תורה:

(ב) אבל מדברי סופרים אסור לשכנים לטלטל ברשות היחיד שיש בה חלוקה בדירורין עד שיערבו כל השכנים כולן מערב שבת אחד חצר ואחד מבוי ואחד המדינה ודבר זה תקנת שלמה ובית דינו הוא:

(ד) ומפני מה תיקן שלמה דבר זה כדי שלא ישעו העם ויאמרו כשם שמותר להוציא מן החצרות לרחובות המדינה ושוקיה ולהכניס מהם לחצרות כך מותר להוציא מן המדינה לשדה ולהכניס מן השדה למדינה ויחשבו שהשוקים והרחובות הואיל והן רשות לכל הרי הן כשדות וכמדברות ויאמרו שהחצרות בלבד הן רשות היחיד וידמו שאין ההוצאה מלאכה ושמותר להוציא ולהכניס מרשות היחיד לרשות הרבים:

(ו) ומה הוא העירוב הזה הוא שיתערבו במאכל אחד שמניחין אותו מערב שבת כלומר שכולנו מעורבין ואוכל אחד לכולנו ואין כל אחד ממנו חולק רשות מחבירו אלא כשם שיד כולנו שוה במקום זה שנשאר לכולנו כך יד כולנו שוה בכל מקום שאחז כל אחד לעצמו והרי אנו כולנו רשות אחת ובמעשה הזה לא יבאו לטעות ולדמות שמותר להוציא ולהכניס מרשות היחיד לרשות הרבים:

(ז) העירוב שעושים בני החצר זה עם זה הוא הנקרא עירובי חצירות ושעושיין אנשי מבוי זה עם זה או כל בני המדינה הוא הנקרא שתוף:

(ח) אין מערבין בחצירות אלא בפת שלמה בלבד אפילו ככר מאפה סאה והיא פרוסה אין מערבין בה היתה שלמה והיא כאיסר מערבין בה וכשם שמערבין בפת תבואה כך מערבין בפת אורז ובפת עדשים אבל לא בפת דוחן ושתוף בין בפת בין בשאר אוכלים בכל אוכל משתתפין חוץ מן המים בפני עצמן או מלח בפני עצמו וכן כמהין ופטריות אין משתתפין בהן שאינן חשובין כאוכלים ערב מים עם מלח נעשה כמוריים ומשתתפין בו:

4. שו"ת חתם סופר חלק א (אורח חיים) סימן צט

דבר זה אינו צריך לפנים ולראי' והוא מן השכל ומן המבואר להדיא בדברי חז"ל, השכל מחייב באשר ידוע ששמירת יום ש"ק מעשות כל חפץ הוא אצלנו ממצות הראשיות ומי שאינו משמר כהלכתו הרי הוא ככופר ומומר בכל התורה כולה כמבואר בעירובין ס"ט ע"א, ואיסור הוצאה מרשות הרבים לרשות היחיד או בהיפוך הוא א' מאותן המלאכות שהעובר עליהם הוא מומר לכל התורה כולה, וזה מבואר שם בעירובין ס"ט דהוא גברא נפיק בחומרתא דמדושא, פירש"י שהוא טבעת שבאצבע, ודנוהו כדין כופר בכל התורה וכמי שיצא מדת ישראל, וכל כך חמור הדבר עד שאפילו באונס דליקה ח"ו לא התירו להציל לחצר שאינה

מעורבת עיין ש"ע א"ח סי' של"ד סעיף יו"ד ובמג"א שם סק"ד ונ"ל דשלא כדרך מלבוש אפילו מלבוש אסור וכו' ע"ש, ואנו מצוין על הקטנים שלא להרגילם בחילולי שבת כמבואר בש"ע א"ח סימן שמ"ג סעיף א', וכן אסור להרגילו בחילול שבת ומועד אפי' בדברים שהם משום שבות, ומבואר שם דמירי בקטן שלא הגיע לחינוך שהוא כבן ד' וה' שנים אבל כשהוא בן שש שכבר הגיע לחנוך כמבואר שם בש"ע סימן תי"ז ובמג"א סק"ב שם, **וא"כ כל בר דעת ישפוט בשכלו שא"א בשום אופן לקהל ישראל לשמור את כל בני ביתם קטנים כאלו וגם לא נשותיהם וחלושי דעת לשמרם בכל יום השבת מבלי להוציא מפתח ביתו החוצה דברים קטנים ומטפחת וקטנים ופתם בידם, וכמה צער ודוחק יסבלו הגדולים הנזהרים ובפרט בענין תפלה בבהכ"נ ביום ש"ק בהבאת הסידורים להתפלל מתוכו וטליתים וכדומה עט"ז סי' שמ"ו סק"ו, א"כ השכל הפשוט גזור שראוי ומחוייב לתקן החצרים והמבואות בעירוב המתיר טלטול ...**

ועיין עירובין כ"א ע"ב בשעה שתיקן שלמה עירובין ונט"י יצאה ב"ק ואמרה אם חכם בני ישמח לבי גם אני, והקשה תוס' הא גם שניות תיקן, וי"ל לפי הנ"ל במה שהוסף חומרא לאיסור שניות, **אע"ג שהוא מצוה לעשות סייג לתורה מ"מ לא שייך ישמח לבי כי אולי יכשלו בזה בני אדם שאינם הגונים, אבל כשעשה סייג לשמירת שבת וגם עשה תיקון שלא יקלקלו בו היינו שיערבו עירובין אז ישמח לבי גם אני, וגם כשהוסיף סיג לקודש לגזור טומאה על הידים לא שמח לבו אלא יען למד תיקון לטומאה בנטילת ידים אז ישמח לבי גם אני. ובמש"ע סימן שס"ו סעיף י"ג וי"ד מצוה לחזור אחר עירובי הצרות, מברך על מצות עירוב, והנה אין כוונת הברכה על אשר קדשנו ואסר לנו ההוצאה וטלטול בשבת, חדא דלא שייך וציונו על המניעה** דה"ל למימר ואסר לנו הוצאה מרשות לרשות בשבת כמו שמברכים בחופה ואסר לנו הארוסות, ומ"ש וציונו על העריות כבר כתב שם הר"ן [כתובות ז' ע"ב] בזה ע"ש, ועוד מ"ש דמכרינו על איסור הוצאה בפרוטרוט טפי משאר מלאכות שבת שהכל נכלל בברכה שאנו מברכים בקידוש ובתפלה מקדש השבת, **אע"כ לומר דהאי ברכה על מצות עירוב היא על מצות התיקון הגדול הלז להשמר מאיסור הוצאה אשר ממש א"א להזהר ממנו** כמ"ש לעיל:

5. ג' אופנים לתקן

- עירוב חצירות
- ביטול רשות
- שכירות

6. רא"ש מסכת עירובין פרק ו סימן יג

... כתב ר"מ ז"ל ונראה דהכי הלכתא דצדוקי הרי הוא כנכרי... ומה שכתב דאיכא כאן קולא וחומרא דאי כנכרי הוא הרי אין מבטל רשות ושוכרין ממנו. ואי לאו כנכרי הוא מבטל רשות ואין שוכרין ממנו. דבריו אינם מובנים דודאי קולא הוא דאינו כנכרי ומבטל רשותו בדיבור ואין צריך שכירות. ומה שכתב דאם אינו כנכרי דמבטל רשות ואין שוכרין ממנו (כ) **הא ליתא דישראל שלא רצה לבטל אלא לשכור שוכרין ממנו.**

7. קרבן נתנאל מסכת עירובין פרק ו

[כ] הא ליתא דישראל שלא רצה לבטל אלא לשכור שוכרין ממנו. ואני אומר שמעולם לא עלה על דעת מהר"ם שאין שכירות מועיל בישראל דהא לא גרע מביטול רשות דמהני אך דכוונת ר"מ שאין שוכרין מישראל היינו בשכירות רעועה פחות מש"פ. אלא שכירות מעליא בעינן. גם אין שוכרין מישראל בשבת מהך טעמא כיון דשכירות מעליא בעינן אין קונין בשבת אח"כ מצאתי במ"א סי' ש"פ כדברי:

8. שו"ע אורח חיים - סימן שפ

(ג) אם אינו רוצה לבטל להם רשותו אלא להשכירו, יש אומרים שמועיל כמו ביטול; וי"א שאינו מועיל:

9. ט"ז אורח חיים סימן שפ

(ב) (פמ"ג) וי"א שאינו מועיל. זהו דעת הר"מ באשר"י ולא זכר טעם ע"ז ונ"ל כיון דבשכירות שוכרין אפי' בפחות מש"פ כדלקמן סי' שפ"ב ונ"מ דוקא בעכו"ם שמצינו שב"נ נהרג על פחות מש"פ משא"כ בישראל דפחות מש"פ לאו כלום הוא ע"כ בטלו השכירות לגמרי בישראל כנ"ל:

10. מגן אברהם סימן שפ

ו וי"א שאינו מועיל. לולי דמסתפינא הייתי אומר דהר"מ מודה דבחול שרי דלמה יגרע מביטול אלא דשבת אסור לשכור דהוי כמקח וממכר דבשלמא גבי עכו"ם אין דירתו דירה אלא שאסור משום גזירה לא מיקרי קנין אבל בישראל אסור לשכור

11. דף על הדף עירובין דף טא עמוד ב

במשנה: הדר עם עכו"ם בחצר או עם מי שאינו מודה בעירוב הרי זה אוסר עליו.
ומבואר בברייתא בגמ': (דף טט ב) שמחלל שבת בפרהסיא דינו כנכרי ואינו יכול לערב וכן אינו יכול לבטל רשותו, והדר עמו אין לו תקנה, אלא ע"י שישכור ממנו רשותו וכדין נכרי...

ויש לדון, כשחזו"ל אמרו שישראל מומר דינו כעכו"ם, האם זה רק לחומרא שא"א לערב עמו אלא צריך לשכור רשותו, או שגם לקולא נתנו לו דין כעכו"ם. והנפקא מינה דהנה קי"ל (שו"ע סי' שפב סעיף א) שישראל אחד הדר עם העכו"ם אין העכו"ם אוסר עליו, ורק כשישנם שני ישראלים שדרים בחצר אז העכו"ם אוסר עליהם, וכדעת רבי אליעזר בן יעקב במשנתנו. וא"כ יש לדון בישראל אחד הדר עם ישראל מומר, האם דינו כעכו"ם אף לקולא ואינו אוסר, או דלמא רק לחומרא דינו כעכו"ם, אבל לקולא לא, ודינם כשני ישראלים הדרים בחצר שעכו"ם אוסר עליהם.

ועי' בשו"ת הגרעק"א החזקות (מהדרת לייטנער סי' ו) שהוכיח מהדעות שהובאו ברא"ש בפירקין (סי' יג) שישראל אינו יכול להשכיר רשותו רק לערב ולבטל, ורק בנכרי מהני לשכור רשותו, וא"כ בישראל מומר הרי קיי"ל שיכול להשכיר, ומוכח דאף לקולא דינו כעכו"ם, ועיי"ש מה שדחה ראיה זו.

12. חידושי הריטב"א מסכת עירובין דף טא עמוד ב

אמר לנו אבא כו'. פירוש דסבירא ליה דצדוקי אינו כגוי ובביטול רשותו סגי והצדוקי הוא ביטל להם רשותו, ומיהו אילו חזר הצדוקי והחזיק להוציא מביתו למבוי עד שלא יחזיקו הם, היה נפקע ביטולו, ולפיכך אמר להם שימהרו להחזיק בחצר אחרי בין השמשות כדי שלא יוכל לחזור מביטולו, ואף ר' יהודה סבר דצדוקי אינו כגוי ובביטול רשותו סגי אלא שהוא סובר כי יכול הוא לחזור בו אפילו לאחר שיחזיקו הם במבוי ולפיכך אמר להם שיוציאו כל כליהם למבוי מבעוד יום שמא יוציא הוא משחשכה ויחזור בו מן הביטול.

ופירש רש"י ז"ל במשנתנו [דר"ג] סבר צדוקי אינו כגוי כדאיתא בגמ' ולא דמי לכותיים דגרי אריות הם ולפיכך הוא כגוי אבל צדוקי הוא ישראל אלא שנהפך למינות וכיון דישראל הוא יכול לבטל רשותו בלא שום שכירות עכ"ל, ונראה מדבריו כי מודה (רבי') [ר"ג] בכותי שהוא כגוי מפני שהם גרי אריות, והקשו עליו בתוספות דהא רבן גמליאל מסבר סבר דכותיים גרי אמת הם כדאיתא בפרק קמא דחולין (ה' ב) דאמרין התם כי רבן גמליאל ובית דינו נמנו על שחיטת כותי ואסרוה לפי שמצאו להם דמות יונה וסברי לה כר' מאיר דחייש למיעוטא וגזר רובא אטו מיעוטא, ואילו סבירא ליה לר"ג דכותים גרי אריות הם מה היה צריך לגזור עליהם הרי הם אסורין מעצמן...

לפיכך הנכון כמו שפירש ר"י ז"ל דלרבן גמליאל צדוקי אינו כגוי והוא הדין לכותים דס"ל דכותים גרי אמת הם ואע"פ שאינו מודה בעירוב נותן רשות ומבטל רשות והיו נוהגין העולם כרבן גמליאל מפני שהלכה כדברי המיקל בערוב והיה הכותי נותן רשות ומבטל רשות, וכשנתקלקלו מעשיהן הרבה בימי ר' אמי ור' אסי גזרו עליהם שיהו כגוים גמורים אף לענין עירוב וכן הלכה.

13. יד בנימין

במשנה הדך עם העכו"ם בחצר כו' ה"ז אוסר עליו, פירש"י ז"ל אוסר עליו לטלטל מביתו לחצר כו', ומשמע אבל בחצר גופי' שרי לטלטל כלים ששבתו בחוכו ולא מזינו שעכו"ם צא להחמיר, כן כ' צנה"ל ריש סי' שפ"ב עיי"ש שהוכיח כן מפשטות הברייתא לקמן דף ס"ב סוף עמו' א' ומלשון רש"י בכמה דוכתי, וכ' שכ"מ להדיא דעת המחבר וכ"ד הפמ"ג והגר"א, וכל זה ללא כהמהר"ל שהוצא במג"א סי' שס"ג ס"ק כ"ז דצמקום עכו"ם עשאוהו חכמים לחצר ככרמלית, ועיי"ש דלדינא נראה פשוט שאין להחמיר בזה כי המג"א בעצמו כ' שאנו אין לנו אלא דברי השו"ע שאין סובר כן, וכן הביא בחי' רעק"א דאין העכו"ם חמור מישראל.

14. רא"ש מסכת עירובין פרק ו [א]

הלכך ישראל הדר יחידי בעיר המוקפת חומה מותר לטלטל בכולה ואפילו הרבה ישראלים דרים בבית א' כל זמן שאין שני ישראלים דרים בב' בתים שאוסרים זה על זה. וראה לי דאפילו יש כמה בתים של ישראלים פתוחין לחצר אחת מותרין לטלטל בכל העיר. כמו ששני ישראלים בבית א' איקרו יחיד במקום נכרי לגבי החצר.

15. יד בנימין

אוסרין וע"ז ולריכין לעירוב וכגון שהם צב צמים, אבל היכי שאין להם חיוב עירוב וכגון שהן צמד בית אין העכו"ם אוסר עליהן וכמבואר נמי בשו"ע סי' שפ"ב סעי' א', וכן כשרצים סמוכין על שלחן א' כיון שאין אוסרין וע"ז כחד חשיבי וכמש"כ הר"מ בפ"ה מהל' עירוב הלי"ז וכן עי' במשנ"ב שם ס"ק ב' וס"ק ג'.

שם במשנה, ראב"י אומר לעולם אינו אוסר עד שיהיו שני ישראלים אוסרין וע"ז, פירש"י ז"ל ב' ישראלים דרין צב צמים ואוסרין וע"ז ובאין לערב ציניהם העכו"ם אוסר עליהן, ומבואר מלשון רש"י דעיקר מה שהעכו"ם אוסר צב ישראלים הוא דוקא כשב' הישראלין

ולכאוי' נ"ע דמכיון דכל הטעם דעכו"ם אוסר על ישראל הוא משום שלא ילמוד ממעשיו כמבואר בגמ', ואמר' כיון דעכו"ם חשוד אשפיכות דמים מרי דשכיחי דדיירי גורו צהו כו' וא"כ לכאוי' לפי"ז ה"ה רבים דדיירו צבית א' או סמוכים על שלחן אחד כיון שעכ"פ רבים הם ואין חוששין מהעכו"ם אמאי לא ניגזור צהו, ושו"ר צ"בית מאיר" שצבר העיר מזה וכ' דלפום ריהטא נ"ל דמ"מ הוי צכלל מילתא דלא שכיחי שידורו צ' צבית א' וכן אפי' צשני צמים כגון אב וצניו המקבלים פרס מאתו שא"צ לעירוב דכל זה צכלל מילתא דלא שכיחא, (ועי' עוד

16. יד בנימין

והנה לענין מה דאוסר העכו"ם על הישראלים עד שישכירו ממנו אם צעי' דוקא שישכירו קודם מהעכו"ם ואח"כ יערצו ציניהם או דקגי שיערצו ואח"כ ישכרו מהעכו"ם, יעוי' צבה"ל שם שהאריך צזה והציא מהפוסקים הרמב"ם וסמ"ג והרשב"א בעצה"ק וכן מהמשצ"ן דמתחילה צריך לעשות השכירות ואח"כ העירוב, והעיר מלשון הגמ' לקמן ס"ו מה מערב כו' א' מערב ע"י כולן אף שוכר וכו'. ועיי"ש דמסיק דאף דלכתחילה נראה דלכו"ע צריך לעשות השכירות מתחילה ואח"כ העירוב אכן צדיעבד מסתברא דהוי עירוב אף שעושה השכירות אח"כ כיון שצומן ציה"ש שהוא זמן חלופ העירוב כצד ה"י שכור, ויעוי"ש שרצה להקשות ע"ז מהא

17. יד בנימין

ולענין הלכה אי צדוקי כנכרי כרצנן או כר"ג,
 רוב הראשונים ז"ל פסקו כר"ג, וכן
 נפסק בשו"ע סי' שפ"ה סעי' א' וז"ל: "צדוקי
 הרי הוא כישראל ומבטל רשות, אבל עירוב אינו
 מועיל כיון שאינו מודה בעירוב", וצמח"צ שם
 ס"ק א' וז"ל: "צדוקי על שם צדוק וצייתוס
 והם הנוטים לאפיקורסות ואינם מאמינים בתורה
 שצ"ע פ"פ אעפ"כ לענין זה הרי הוא כישראל
 שמועיל כשמבטל רשות, ואע"פ שצדוקאי מחלל
 שבת צפרהסיא עכ"פ באיסור דרצנן ואיתא בסעי'
 ג' דאף בזה הוא כעכו"ם, צדוקי שאני שמוחזק
 כך מימי אבותיו ומנהג אבותיו צידיו (והוא בגדר
 אנוס) כ"כ ב"י, ודעת כמה פוסקים שאף צדוקי
 כשמחלל שבת צפרהסיא אינו כעכו"ם, ונפק"מ
 בכל זה לענין "קראים" שצומנינו שצדוקאי מחללים
 שבת צפרהסיא עכ"פ צמילי דרצנן אין יכולים
 לבטל רשות עד שיסכור מהם" עכ"ל.

ובשעה"צ שם זיין לכמה ראשונים דס"ל כן
 דכל ההיתר של צדוקי הוא דוקא
 כשאינו מחלל שבת צפרהסיא והוא דעת המוס'

18. שערים מצויינים בהלכה

לפרש דיבור אינו מבטל דיבור, ואם אמר
 שהוא חוזר מדיבורו, אינו כלום, אבל
 כשהוא עושה מעשה שהוציא כליו, הרי
 מעשה מבטל דיבור, ולכן אמר שימהרו
 להוציא עליהם, דזה הוא כמו קנין, ואין
 לאחר קנין כלום. [ועי' מה שכתבנו במס'
 פסחים (ו: ד"ה הבודק) כעין זה]. אבל
 ראיתי במאירי שכתב, דגם אם ביטל דיבורו
 הקודם הרי זה אסור. וצ"ע א"כ למה אמר
 ר"ג שמא יוציא הצדוקי כליו, הרי גם
 בדיבור לבד יכול לחזור. עוד צ"ע מפני מאי

משנה מהרו והוציאו את הכלים למבוי עד
 שלא יוציא ויאסר עליכם. [נראה

19. רש"י מסכת עירובין דף סא עמוד ב

מהרו ועשו צרכיכם במבוי - מבעוד יום, דבשבת לא מהני לכו האי ביטול, שמא יוציא ויאסור עליכם, דקסבר
 ר' יהודה: אף על גב דהחזיקו בני מבוי במבוי תחילה - מצי לאהדורי ביה.

20. רבי עקיבא איגר מסכת עירובין דף סא עמוד ב

רש"י ד"ה מהרו ועשו צרכיכם במבוי מבעוד יום דבשבת לא מהני לכו האי ביטול שמא יוציא ויאסור עליכם דקסבר ר"י אע"ג דהחזיקו בני מבוי במבוי תחלה מצי לאהדורי ביה, ותמוה לי טובא דמאי בעי רש"י בזה דעשו צרכיכם היינו מבע"י ולא כפשוטו דלר"מ הזהיר שיראו לזרז דמיד כשקידש היום יעשו איזה שימוש במבוי. ובזה סגי דאחר החזקה א"י לחזור ולזכות בו. ולר"י הזהיר שימהרו במה דאפשר. לעשות כל תשמישם בנחיצה קודם שיוציא ויחזור לזכות. וברייתא דקתני עד שלא תחשך היינו דהברייתא נקט הטעם דהוי כעו"ג ולא מהני ביטולו אבל למה דנקט רש"י הטעם דמצי לאהדורי ביה למאי צריך לפרש החזיקו מבע"י. וצ"ע.

21. רש"י מסכת עירובין דף סא עמוד ב

רש"י במשנה ד"ה מהרו מבעו"י כו'. ל"י ל"ל מבעו"י הא לפי פירושו דהשתא דעד שלא יוציא הוא כמשמעו. א"כ קודם שיחזור מהני ביטולו ואפי' משחשכה שרי לאחר שבטל טרם שיחזור ול"ד להא דאמרינן לקמן (סב ב) דאתי ליומא ופרש"י ואי שרית ליה קודם כו' דהתם יסבור דההיתר הוא משום דדירת עו"ג לש"ד אבל הכא הא חזי דצריך ביטול דוקא ולכאורה קשה מדוע יאסר לאחר חזרה וכן הא דלקמן (סט) מי שנתן רשותו והוציא כו' אוסר דמשמע אפי' נתן מבעו"י ע"ש וכן הא דאתי ליומא נימא הואיל והותרה הותרה (עיין לעיל יז) ו"ל דהיינו הא דאמרי' לקמן (ע ב) כל שמותר למקצת שבת הותר לכה"ש כו' חזן ממבטל רשות וקאי נמי ארישא ודלא כדמשמע לכאורה מפרש"י ותוס' שם ועיין לקמן (סה ב) בתד"ה דאתא עו"ג ובהגה"ה שם ובהרא"ש (פ"ח סי' ו' ובגמרא עא) ובפרש"י שם ד"ה אע"פ שלא החזיק מבעו"י: ודע שהרע"ב כתב בדברי ת"ק נמי מהרו ועשו צרכיכם וכו' ע התו"ט דל"ד ובעצמו כתב בדברי ר"י שאמר לת"ק ולא עד שלא יוציא כליו כדקאמרת כו' ול"י מאי קאמר דלעולם יסבור הרב דלא מהני חזקה אף לת"ק שלא יוכל לחזור בו אח"כ אלא דסובר דכ"ז שלא יחזור מהני ביטולו להכי קאמר מהרו ועשו צרכיכם ור"ל אף משתחשך טרם שיוציא כליו ויחזור וא"ל ר"י דלא כן היה אלא אמר להם מהרו כו' מבעו"י עד שלא יצא היום ולא כו' כדקאמרת רק דלכאורה הוא נגד הגמ' שאמרה למימרא דכי מפקי אינהו כו' לא אסר וכו' ואולי סובר הרע"ב דכל השקלי וטריא שם הוא על הברייתא דתני שם הוציאו מה שאתם מוציאו כו' דמשמע איזה דבר בעלמא שיהיה רק חזקה אבל במשנה דגורס בה ועשו צרכיכם מ"ל כל צרכיכם כמו בדרי"י וע"כ דלא מהני חזקה:

22. תוספות מסכת עירובין דף סב עמוד א

ועכו"ם לא מוגר - וא"ת ומעיקרא דס"ד דטעמא משום דדירת עכו"ם שמה דירה מ"ט דעירוב לא מהני ושכירות מהני וי"ל דעירוב וביטול בדין הוא דלא מהני שאין העכו"ם מכיר בהן אבל יודע הוא שישראל קונה רשותו בשכירות אבל השתא דאסיקנא שהוא כדיר של בהמה ומן הדין לא בעי מידי צריך הוא לפרש מ"ט תקינו רבנן שכירות טפי מעירוב וביטול.

23. גליוני הש"ס

ס"ב א' בגזירי שמא ילמוד ממעשיו, ניצ מה שהרחיקו רז"ל
הדירה עם עכו"ם גזירי שמא ילמוד ממעשיו למדוהו
ממה שאמרה תורה לא ישבו בחר"ך פן יחטיוו חותך לי וגזירי
זאת הוא תולדות לאו זה, ס' יריחיס ס'י פ"ו וע' ליקוטי שו"ת
חסס סופר ס'י ניצ דכ' אהך דריבית עכו"ם דאסור מגזירי דשמא
ילמוד ממעשיו דהוא גדר אללו דלא תלמד לעשות כמעצות הגוים
ע"ש:

24. רש"י מסכת עירובין דף סב עמוד א

גמרא ורמ"ס זמנין דמקרי ודייר. גראה דר"מ מ' לשיטתו דחייש למיעוט בכ"מ

25. חידושי הרשב"א מסכת עירובין דף סא עמוד ב

הדר עם הנכרי בחצר וכו'. מפרש בגמרא דלכ"ע דירת עכו"ם לא שמה דירה ובדין היה שלא יאסור על ישראל כלל אלא גזרה שמא ילמוד ממעשיו, ור' אליעזר סבר דתרי דשכיחי דדיירי גזרו בהו רבנן חד דלא שכיח דדייר משום דעכו"ם חשוד אשפיכות דמים לא גזרו בהו רבנן, ור' מאיר סבר דאפילו חד זמנין מקרי ודייר, וא"ת א"כ לר' אליעזר כותי מיהא ליסר אפילו בחד דכותים לא חשידי אשפיכות דמים וכדאמרינן בפ"ק דע"ז מוסרין להם תינוק ללמדו ספר וללמדו אומנות, י"ל דעיקר גזירה משום עכו"ם היתה ולא רצו להתמיר בכותי יותר מבעכו"ם:

26. תוספות מסכת עירובין דף סב עמוד א

בן נח נהרג על פחות משהו פרוטה ולא ניתן להשבון – [1] פירש בקונטרס דגבי ישראל כתיב והשיב את הגזלה אשר גזל אבל בעובד כוכבים לא כתיב הלכך כיון שעבר נהרג ואין משלם משמע מתוך פירושו דאפילו בגזל מעכו"ם חבירו לא מיחייב בהשבה [2] ולא יתכן לומר כן ...

27. שערם מצויינים בהלכה

בן נח נהרג על פחות משהו פרוטה ולא ניתן להשבון. ע"י ברש"י דכיון שעבר, נהרג ואינו משלם. וכן נראה מדברי רש"י במס' יבמות (מו: ד"ה ולא) דאינו בחזרה אלא נהרג. והתוס' חולקים על זה, דלא שייך קם ליה בדרכה מיניה אלא בישראל. וכ"כ התוס' במס' ע"ז (עא: ד"ה בן נח). וע"י בפ"י רב ניסים גאון, דלא ניתן להשבון, כלומר אפי' השיב את הגזילה אינו נפטר מן הניתה. וכ"כ במאירי, דאינו בתורת השבה כלומר להפקיע מיתתו בהשבה. וכ"כ הריטב"א, דנהרג ומשלם, דדוקא לגבי ישראל חידשה תורה שאינו מת ומשלם. וע"י

28. רש"י מסכת עירובין דף סב עמוד א

שם וארחב"א אר"י ב"נ נהרג על פחות מש"פ. ור"ל כיון דהוי ממון לגביה ודאי דנקנה בו רשותו לישראל. ואע"ג דלגבי ישראל הקונה אינו נחשב לממון. ונראה דה"ה בשאר קניות דישראל מעו"ג בכסף די בפחות משהו פרוטה. ומזה נראה לפשוט ספיקו של המל"מ בריש פ"ה מהל' אישות במקדש מסוכנת באה"נ ע"ש:

29. מגדים חדשים

שכתב כן ע"ש. וזהירות למנ"ח הנדמ"ח, ליינו להזרע אברהם (סימן יח אות ז') שדחה הראיה מכאן, דבעירוב לא צעיקן אלא ציטול רשות, אלא דלגבי עכו"ם אמרו חכמים דלא מהני אלא שכירות, וכיון שנסמלק העכו"ם כשקיבל פחות מפרוטה מהני ע"ש. וע"ע בשו"ת מגן שאול נירושלים

30. רש"י מסכת עירובין דף סב עמוד א

אלא דכולי עלמא לאו שמה דירה - אלא משום גזרה שמא ילמוד ישראל מעשיו של נכרי הטריחוהו והפסידוהו חכמים לישראל הדר עמו, כדי שיקשה בעיניו ליתן שכר בכל שבת ושבת, ויצא משם, ובההיא גזרה פליגי ר' מאיר ור' אליעזר בן יעקב אי גזרינן ליה על ישראל יחיד הדר עם הנכרי או לא.

ברש"י ד"ה אלא דכו"ע כו' כדי שיקשה צעיניו
 ליתן שכר בכל שבת ושבת וכו' עכ"ל.
 מלשון רש"י ז"ל משמע שצריך לשכור מחדש
 בכל שבת ושבת ולא סגי שיספיק בפעם א'
 לשבתות הרבה, וכדעת ה"אור זרוע" שהוצא
 בהגהות אשר"י ז"ל שם "דצריך להשכיר מן
 הנכרי בכל שבת ושבת ולא מני למיגר בפעם
 א' לשבתות הרבה, דמידי הוא טעמא אלא כדי
 שיצא מן החצר ולא ילמד ממעשיו ואי פעם א'
 שוכר ודיו אמאי יצא והלא שוכר אפי' בפחות
 משו"פ" עכ"ל. וכן נז"יין שם בשם הרב ממגנל
 ז"ל שפסק כן.

ואולם דעת הרא"ש ז"ל שיכול להשכיר בפעם
 א' לשבתות הרבה וכן נפסק בשו"ע סי'
 שפ"ב סעי' ו', ועיי"ש שם לפרש כן גם בדעת
 רש"י ומש"כ צריך ליתן שכר בכל שבת הוא
 דוקא כשהנכרי חוזר בו או צריך לחזור ולשכור
 הימנו כשיתרנה, (ועיי"ש ב"קרבן נחנאל" דעכ"פ
 כשחוזר בו או צריך להחזיר לו דמי השכירות
 דבהכי יהי' נחא מש"כ רש"י ז"ל במשנה ד"ה
 עד "דאי אגירו מיני' היכי מצי למיהדר כו'
 דהא נקיט דמי' דמשמע שאין יכול לחזור, אע"כ
 דכשחוזר צריך עכ"פ להחזיר לו דמי). ועוד י"מ
 כוונת לשון רש"י ז"ל בפשטות דמש"כ ליתן שכר
 בכל שבת כו' היינו ר"ל עבור כל שבת ושבת
 אבל לעולם יוכל לשכור בפעם א' עבור שבתות
 הרבה.

והנה לענע הדבר מה שמבואר ברש"י טעם
 תקנת חז"ל שתקנו בזה שכירות כדי
 שיקשה צעיניו ולא ירצה לשכור ממנו אף דבגמ'
 מבואר שתקנת השכירות הוא שעי"ז לא ירצה
 העכו"ם להשכירו וכדמסיק בגמ' משום דחייש
 לכשפייס, [ז"ל דתרויהו איתנייהו וכמו דחזינן
 נמי מלשון הרא"ש שהרכיב לתרי הטעמים יחד,
 והטעם י"ל כמו שביאר בס' "יד דוד" דהיא
 הנומנת דמכיון דהעכו"ם לא ירצה כ"כ להשכיר

לו ומשום דחיישי לכשפייס א"כ ירצה לבקש לו
 ממון הרבה וכיון שצריך ליתן עבור כל שבת
 ושבת א"כ ממילא ימנע מלשכור ממנו ודו"ק.
 (ועי' עוד בס' "שם משמעון" מה שהציא מתשו'
 משכנות יעקב חאו"ח סי' קי"ג שהאריך צענין
 דברי רש"י והרא"ש). ושור"ר גם ברש"ש שכבר
 העיר ע"ד רש"י עיי"ש.

32. רש"י מסכת עירובין דף סב עמוד א

רש"י ד"ה אלא דכ"ע. הטריחוהו והפסידוהו כו'. צ"ע שלא פ"י כדמסיק הגמ' ועו"ג לא מיגר. ואולי ס"ל דטעם הגמרא לא שייך אלא אם ישכור על זמן ארוך

33. יד בנימין

שם בגמ', ואמרו רבנן אין עירוב מועיל במקום עכו"ם כו' עד שישכיר, צפי רבינו יונתן ז"ל מצואר דמתנה אין מועיל, ועי' צבה"ל סי' שפ"ג סעי' א' (ד"ה ממנו) דנראה פשוט דמיירי במתנה רעועה וכעין לאמרי' בשכירות אצל במתנה גמורה זכמיצה גמורה בערכאות פשוט דמועיל, ומה ללא הנריכו חכמים מתנה משום דלא רלו חכמים להחמיר כ"כ דזולאי העכו"ם לא ירצה לתת לו במתנה גמורה. ולענין אי מועיל שאלה עי' בשו"ע שם סעי' ז' וצמסנ"צ שם, ולענין אי מועיל שכירות בישראל מחלוקת הראשונים והוצא ז' הדיעות בשו"ע סי' ש"פ סעי' ג', ועי' היטב צמסנ"צ שם.

34. שערים מצויינים בהלכה

גופא חצירו של עכו"ם, הרי הוא כדיר של בהמה. פרש"י אע"ג דיש בתים הרבה בחצר, אין רשותם של העכו"ם חלוקה להחשב רשות כל אחד ואחד לבדו, דדירת עכו"ם לא שמה דירה, וישראל שאינו דר שם שנכנס לאחד מהבתים, אין איסור להוציא כלים משם להחצר כו'. ועי' בגמ' לעיל (כא:): דשלמה המלך ע"ה תיקן עירובי חצרות, ופירשו רש"י והרמב"ם, כדי שלא יכשלו להוציא מרה"י לרה"ר, וא"כ צ"ע למה אין כאן איסור להוציא מן הבתים לחצר. וצ"ל דלא שייך הגזירה, דהוא מילתא דלא שכיחא שהישראל ילך אצל נכרי בשבת.

35. רא"ש מסכת עירובין פרק ז

ואע"ג דקי"ל משנת ר"א בן יעקב קב ונקי בהא לית הלכתא כוותיה כיון דרב פפא סבר כרבנן דשרו במקומו במזיד. ושמא זאת אינה מן המנין ק"ב. כי כתב ר"ח ז"ל מפי הקבלה דבק"ב דברים הלכה כמותו ותו לא.

36. מגדים חדשים

מהו לאורוי במקום רבו בו. | בטעם האיסור של להורות במקום רבו, | איחא נכתובות (ס' ז) אמר רבי הא מילתא דאמור רבנן אפילו זיעמא נכתובת לא לישרי איניש במקום רביה, לא משום דמיחזי כאפקירותא, [פירש"י חולפה], אלא משום דלא מסמייעא מילתא [פירש"י שורה כהלכה]. | וכתבו התוס' דנפ"מ דאי משום אפקירותא לנד היה שרי להורות במקום שהרצ מוחל על כבודו, ומשום דלא מסמייע מילתא אסור אף זכה"ג. ומבואר דאיכא זזה שני טעמים, משום אפקירותא ומשום דלא מסמייע מילתא. וכן | מבואר בתוס' רי"ד שם להדיא, שכתב לא משום דמתחזי כאפקירותא ותו לא, אלא משום דלא מסמייע נמי מילתא כו' ע"ש.

37. ספר חנוכה התורה - ויקרא פרק א פסוק ה

במסכת ברכות אמר עלי לשמואל מימר שפיר קאמרת אלא שמורה הלכה בפני רבו את וכל המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה. ומקשים העולם מה זה שאמר עלי מימר שפיר קאמרת הוי ליה למימר מורה הלכה בפני רבו את. ויש לתרץ דאיתא בגמרא שני טעמים על מה שאסור להורות הלכה בפני רבו חד אמר משום אפקרותא וחד אמר כיון דרבו בפניו אי אפשר שלא יטעה את עצמו מפני אימת רבו. ויש לפרש דאיכא בינייהו אם הורה הלכה באופן אף שיטעה בהדין אינו מחייבי מיתות. אז אם אמרינן הטעם שמא יטעה אז המורה אינו חייב מיתה דהא אף שיטעה בהדין אינו מחייבי מיתות. אבל אם אמרינן משום אפקרותא אז אפילו בכהאי גוונא חייב מיתה. והנה איתא בגמרא שם דשמואל הורה דשחיטה בזר כשירה עיין שם. אם כן זה הדין אינו מחייבי מיתות. **וזה שאמר עלי לשמואל מימר שפיר קאמרת ולא טעית ואם כן כיון שלא טעית על כרחך הטעם משום אפקרותא אם כן מורה הלכה בפני רבו את וחייב מיתה אף בכהאי גוונא:**

38. תוספות הרא"ש מסכת עירובין דף סב עמוד ב

מהו לאורוי במקום רביה. כגון אם בא מעשה לפניו ומורה לעשות כן אבל אם שאלו לתלמיד הלכה כדברי מי יכול לומר מה שבדעתו כיון שאינו מורה על מעשה שבא לפניו.

39. תוספות מסכת עירובין דף סב עמוד ב

אפילו ביעתא בכותחא - מפרש בערוך דלאו בסתם ביצים איירי דאותן אין צריכין היתר דאין לך עם הארץ **שלא ידע שמותרות בחלב אלא כששוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות שמותר לאוכלן בחלב** כדתניא בפ"ק דביצה (דף ו:): **ואם תאמר אמאי מותר לאוכלן בחלב מ"ש מביצת נבילה דאסרינן אפי' כמוה נמכרת בשוק כדתנן במס' עדיות (פ"ה מ"א) ותירץ בהלכות גדולות דגבי איסור נבילה דאורייתא החמירו אבל בבשר עוף בחלב דרבנן הקילו ...**

40. חידושי הריטב"א מסכת עירובין דף סב עמוד ב

מגילת תענית דכתיבא ומנחה קמיה. פ"א נקט מגילת תענית מפני ששאר ספרים לא היו נכתבין בימי חכמי התלמוד, ופירש ר"י ז"ל דלא מיתסר אלא בששואלין ממנו הלכה למעשה אבל כשאין שואלין ממנו אלא פסק הלכה בלבד שלא לעשות מעשה באותה שעה מותר דהא לא השיבא הוראה, והכין משמע בפ"ק דהוריות.

41. תוספות מסכת עירובין דף סב עמוד ב

כגון מגלת תענית – [1] פירש בקונטרס דכתיבא ומנחא אליו ימים האסורין להתענות וא"א לומר הכי דאפרושי מאיסורא שרי במקום רביה כדאמרין לקמן אין חכמה ואין תבונה כו' [2] אלא בימים המותרים איירי אי שרי לאורוי וכי ההוא דמקצתן הוו דלא למספד בהון דמורי הי מינייהו שרי ולפניו אסור ולאחריו מותר ובזמן שהיה מגלת תענית נוהגת קאמרין כי האידינא בטלה מגלת תענית כדפסיק בפ"ק דר"ה (דף יט:).

42. רבי עקיבא איגר מסכת עירובין דף סב עמוד ב

מגילת תענית דכתיבא ומנחי, מהו לאורוי באתרא דרבי'. ודאי אם רואה באחד שהוא רוצה להתענות באלו ימים שאסורין להתענות לא קמבעי' ליה דהא לאפרושי מאיסורא שרי גם במקום רבו, אלא דהאיבעי' במי ששואל הדין אי מותר להתענות, דבזה י"ל דאסור להורות לו אף לאיסור דאין כאן אפרושי מאיסור' דאף אם לא יורה לו לא יקל לעצמו מספק או ילך למורה אחר, ובתוס' לא פירש כן, [אב"ה הם פירשו דקאי על ימים המותרים להתענות, דאי בימים שאסורים הוי אפרושי מאיסורא, ודבריהם מוקשים די"ל כנ"ל].

43. שערים מצויינים בהלכה

כגון מגילת תענית. פרש"י דכתיבא ומנחא, אלו הימים שאסורין בתענית. והקשו התוס', הא אמרין לקמן (סג.) דלאפרושי מאיסורא שרי במקום רביה. וכתב בס' לשון הזהב דלא קשה מידי, דהרי רש"י שם (ד"ה לאפרושי מאיסורא) מפרש, כגון תלמיד שראה אדם א' רוצה לעבור עבירה ורבו שם והוא שותק, מותר להתלמיד לקפוץ ולגעור, אבל הכא שאחד שואל לו להורות, הרי אינו מוכן לעשות איסור, ואינו בגדר לאפרושי מאיסורא. וכבר תירץ כן המהר"ל כגו"א.

1. שו"ת חתם סופר חלק א (אורח חיים) סימן צב

נשאלתי יהודים שמכרו בתים ברחוב שלהם לעכו"ם אי אסרום עליו בשבת או לא כמ"ש רמ"א בא"ח רס"י = ריש סי' = שפ"ב שאם השכיר או השאל ביתו לנכרי אין אוסר עליו דילמא ה"נ במכירה, אלו תוכן

דברי השואל ולא ביאר שאלתו וספקו:
הנה גוף הדין בה"ה פ"ב מה' עירובין [ה"י] בשם רשב"א, ודברי רשב"א הם בס' עבודת הקודש שער ה' סי' ג' וז"ל, אבל ישראל שהשאל או שהשכיר ביתו לעכו"ם אינו אוסר שלא השאל והשכיר לו ע"ד שיאסר עליו, ועוד שאין דרכו של ישראל להשאל ולהשכיר לגוי עכ"ל. ולכאורה ב' הטעמים צריכים, דלטעם הראשון שלא השאל ע"מ שיאסר עליו קשה, אטו בדידי' תלי' מלתא, הלא חז"ל גזרו שמא ילמד ממעשיו ע"כ הכבידו עליו דירתו עם הגוי שיהיה צריך להשכיר לו ויאמר שפים הוא עושה לי, וא"כ מה לי ברצון של ישראל שאינו משאל לו ע"מ שיאסור עליו, על כרחו יאסר עליו כדי שיצטרך לשכור ממנו, וע"כ נ"ל דעיקור אעוד סמוך, שאין דרכו של ישראל להשאל או להשכיר ביתו לנכרי ומילתא דלא שכיחא לא גזרו רבנן שמא ילמד ממעשיו של גוי, ורק משום לא פלוג דסתם גזרו ולזה די במה שמשאיר לו תפיסת יד בבית להעמיד כלי שם כדי שלא יאסור עליו, זהו מה שנ"ל:
והנה צריכים לחקור מאיזה טעם החליט רשב"א שאין דרך להשאל ולהשכיר ביתו לנכרי, לכאורה י"ל כי בעו"ה המה אדוני הארץ ומתהלכים ברחבה ואנחנו גולים וסורים וצדו צעדינו מלכת ברחובותינו והמה הולכי ברחבה ומהיכי תיתי יצטרך גוי לשאל או להשכיר מישראל, וא"כ במכירה נהפוך הוא כי בעו"ה מטה יד ישראל ומוכרים לנכרים כי רמה ידם ושפיר הוה בכלל גזירה:

אך י"ל איפכא, דודאי עיקור תיקון חז"ל שלא ילמוד ממעשיו הי' בימים קדמונים והישראלים שרוים על אדמותיהם ואין נכרי שכיח ביניהם ואם יתערבו עמהם ילמוד ממעשיו ע"כ החמירו שצריך להשכיר ממנו, אבל בעו"ה בחוץ לארץ שנתפזרנו ביניהם ובלאה"נ יתערבו בגוים לא שייך כ"כ הך גזירה, אלא דבר שנאסר במנין לא בטל, ועיין סברא זו בתוס' פ' איהו נשך ע' ע"ב ד"ה תשיך וכו', וכיון שכן ובארץ ישראל אסור להשכיר להם בתים, א"כ שאלה ושכירות לא שכיחי א"כ ה"ה מכירה דאסור ליתן להם חני' בארץ, וא"כ כיון שתחילת איסור בא"י ה' אשאלה והוא הדין אמכירה, גם בחוץ לארץ לא יאסר:

ומ"מ אין נ"ל קולא זו, דמ"מ עיקור /עיקר/ דברי הרשב"א בגוים על סברא קמייאת דמייתי הרב המגיד דלא השאל לו ע"מ לאסור עליו דירתו, וזה לא שייך במוכר דלא בדעתו להוד תלי' כי אם גם בדעת קונה וכעין שכתבו תוס' בכתובות מ"ז ע"ב ד"ה שלא וכו' שלא בדעת הקונה לכד תלוי כי אם גם בדעת מקנה וה"ה הכא בהיפוך, ע"כ לא נ"ל להתיר:

2. בית אוצר

ברך יד (דף ר' ע"ב) אדם. כפי יד אליהו להגרי' זיל ברכות (דף ר' ע"ב) כי
 הוא דכל הקובע מקום לתפלתו אלפי אברהם בעצמו וח'ל
 ענין הקביעות מקום כי יש לאדם ב' נשים האשה והבית שהיא
 מקום כי האדם והאשה הם דבורה ועיקר הנוקבא הוא המקום
 וכן הארץ כי ע"כ נקראת אדמה שהיא נוקבא על משקל
 חכמה מן חכם (כגיל ומ'ש כדפסם חבית חכמה חחת חבית חכם
 הוא טעות דמוכת) כו' עכ"ל זיל הגה כ' זיל כי אדם הוא דבור
 דאדמה כי יש אל האדמה ייחוס לעומת האדם כייחוס הנקיבה
 אל הברך וכמה דברים מלינו מתייחסים ייחוס זכר ונקיבה כמו
 החומר והגורה שכינו הפילוסופים הראשונים עוד את החומר בשם
 נקיבה ואת הגורה בשם זכר כמבואר במורה ח"א וכן כל משפיע
 ומקבל יבנו בזכר ונקיבה וכטדע ומלינו גם בכלים ענין זכרות
 ונקבות ע' סוכה (דף י"ב ע"ב) סיככה בחי' זכרים כשיר'
 בנקיבות פסולה כו' ע"ש וע"כ כ' הגרי' זיל ג"כ כה כי האדמה
 והמקום של האדם שהם המקבלים את האדם והגשמים אותו
 הם נוקבין דלי' ועל שם זה נקראת אדמה על משקל חכמה
 מן חכם דכמו דמן חכם זכר יאמר על הנקיבה חכמה כן מן
 אדם זכר יהי' שם הנוקבא דידו' אדמה וכטדע דהיא' לבסוף
 הוא ס' הנקיבה והגה חס כי מוכן וודאי כי דברי הגרי' זיל
 להם מכון ושורש בחכמת האמת אולם עכ"ז אין מקרא יולא
 מידי פשוטו וגם שפחות הדברים אמיתית ולכן אנוני סה נקח
 הדברים כפי שפחותן ונביא להם ראיות מדברי חכמי דרכנו
 בעוה"י וזה יולא ראשונה מש"ס יבמות (דף ס"ג ע"א) א"ר אלעזר
 כל אדם שאין לו אשה אינו אדם שנאמר זכר ונקיבה בראש
 ויקרא את שם אדם ואר"ה כל אדם שאין לו קרקע אינו אדם
 כו' ולפי דברי הגרי' זיל הגה שתי המחמרים הסמוכים האלה
 ענין אחד להם כי הקרקע הגה היא עלמה בחי' נוקבא של
 האדם ולכן כמו שכל אדם שאין לו אשה אינו אדם כו' כן כל
 אדם שאין לו קרקע אינו אדם וע"ע סוטה (דף ב' ע"א) מ"ו י"ס
 קודם יצירת הוולד בת קול יולאת ואומרת בת פלוני לפלוני בית
 פלוני לפלוני שדה פלונית לפלוני כו' ולר"ך להבין מדוע מכריז
 רק על אלו ג' דברים ולהג"ל הגה ג' הדברים האלה עניינם אחד
 כי הבית והשדה הם ג"כ נוקבין וכל' הגרי' זיל כי יש לאדם
 ב' נשים האשה והבית כו' וכן השדה היא ג"כ נוקבא דאדמה
 היא נוקבא דאדם וכג"ל ומפאת זה כל אדם שאין לו קרקע
 אינו אדם וכג"ל:

לנוקבין דאדם יוחסו וכאמור וע"ע סוטה (דף מ"ד ע"א) ת"ר
 אשר בנה אשר נטע אשר ארש למדה תורה ד"א שיבנה אדם
 בית ויטע כרם ואח"כ ישא אשה כו' וג' דברים אלה הם ג"כ ג'
 נוקבין דאדם הג"ל דאשה היא נוקבא ממש ובית היא ג"כ נוקבא
 דידו' וכג"ל וכן כרם הוא ג"כ נוקבא דידו' כמו שדה וכג"ל וע"ע
 ברכות (דף כ"ז ע"ב) ג"ד מרחיבין דעתו כו' אשה נאה ודירה
 נוזה וכלים נאים ואלו הג"ד הם ג"כ ענין נוקבא דאשה היא
 נוק' ממש והדירה שהיא הבית היא ג"כ נוקבא דידו' וכג"ל וכן
 כלים מלינו דאשה נקראת כלי וכמבואר בסאהרין (דף כ"ב ע"ב)

וע"ע גיטין (דף כ"ב ע"א) מימי לא קראתי לאשתי אשתי אלא
 לאשתי ביתי כו' וכן הוא ביומא (דף י"ב ע"א) ובכמה
 דוכתי ביהו"ז אשתי וע' פד"ה פרק כ"א ככנסה קנאה ושנאה

עוד יובן עפ"ז גמ' עירובין (דף ס"ב ע"א) דדירת עובד סוכנים
 לאו שמי' דירה (ואינו אוסר על שאר הדירות בחצר זולת
 משעמא דשמי' ילמוד ממשעיו ע"ש) וזה דרך ישראל דנקראים
 אדם וא"כ אדמה היא נוקבא דידו' וכג"ל דאדמה נוקבא דאדם
 וע"כ הם מתייחסים ומתחברים אל המקום והבית בחי' חיבור
 דדו"ג ולכן מתייחס להם ביותר הדירה שלהם משא"כ עו"רי
 סוכנים דאין קרוים אדם הגה אין האדמה נוקבא דידו' ולכן
 אין להם חיבור טובי' ופנימי אל המקום והבית והדירה שלהם
 ולכן דירת עבדים לאו שמי' דירה ואינה תשובה לאוסר על שאר
 הדירות ודו"ק כי גם זה נכון בס"ד:

3. דף על הדף עירובין דף סב עמוד א

בגמ': אלא דכו"ע דירת עכו"ם ל"ש דירה והכא בגזירה שמא ילמד ממעשיו קמפלגי.

בספר צדקת הצדיק מרבינו צדוק הכהן מלובלין (אות ר"ה) מביא טעם שלא ידור עם עכו"ם. וכותב כי בדירתו ומשכנו המיוחד לו יש התפשטות מכוחותיו כגודע מהבעש"ט זכרונו לברכה דבקניני האדם מתפשטין כוחות נפשו, ולכך על ידם ג"כ נכנסים הרהורים זרים ללב. וכמו ששמעתי דאוריא דארץ העמים הוא מכניס ללב כחות הזדון של האומות, וההיפוך בארץ ישראל דאוריא מחכים (ב"ב קנח ב). כי ברית חלוק לאוירות כמו שאמרו בבראשית רבה סוף פרשה לד, והשם יתברך יסד גבולות עמים לכל אומה שהיא כוח מיוחד, מקום מיוחד ואויר המקום שאותה אומה דרה שם וקנויה להם יכול להכניס מאותו כח גם בלב בני ישראל ח"ו.